Nr. 129. Czwartek 9. Czerwca 1853. Rok Gazecie 43.

GAZETA LWOWSKA.

Z Dodatkiem tygodniowym i Dziennikiem urzędowym codziennym kosztuje w prenumeracie: Bez poczty: kwartalnie 3 złr. 45 kr., miesięcznie 1 złr. 20 kr. Z pocztą: kwartalnie 4 złr. 30 kr., miesięcznie 1 złr. 35 kr. — Insercya od wiersza w półkolumnie (drukiem garmont) po raz pierwszy 4 kr., następnie po 2 kr. m. k.

PRZEGLĄD.

MONARCHYA AUSTRYACKA.

Sprawy krajowe.

(Postanowienia ugody zawartej z dyrekcyą północnej kolei żelaznej Cesarza Ferdynanda.)

Wiédeń, 5. czerwca. Ugoda zawarta na mocy najwyższego postanowienia z dnia 20. marca 1853 przez c. k. ministeryum handlu, rękodzieł i budowli publicznych w imieniu administracyi państwa z dyrekcyą uprzywilejowanej północnej kolei Cesarza Ferdynanda na mocy uchwały jeneralnego zgromadzenia z dnia 22. lutego r. b. upoważniona do zastępstwa przynależnego towarzystwa akcyonaryuszów, zawiera następujące główne postanowienia: Administracya państwa opuszcza wyłącznie uprzywilejowanemu towarzystwu akcyonaryuszów północnej kolei żelaznej Cesarza Ferdynanda stypulowane w przywileju z dnia 4. marca 1836 i w następnych najwyższych postanowieniach z dnia 5. marca 1844 i 17. maja 1845, zobowiązanie wykończenia budowy północnej kolei żelaznej Cesarza Ferdynanda z Oświęcima do Bochni i pobocznych kolei do magazynów solnych w Dworach, Wieliczce i pod Bochnią, a natomiast obejmuje dyrekcya północnej kolei Cesarza Ferdynanda w imieniu towarzystwa akcyonaryuszów następujące zobowiązania. Rzeczona dyrekcya obowiązuje się mianowicie wykończyć najdalej do 4. marca 1856 przestrzeń kolei żelaznej z Oderberga do Oświęcima tudzież dwie koleje poboczne do Opawy i Bielska za uprzedniem urzędowem potwierdzeniem planów budowy i oddać te koleje w rzeczonym terminie do publicznego użytku. Główna kolej z Oderberga do Oświęcima, równie jak i kolej poboczna do Opawy musi być urządzona do jazdy za pomocą siły parowej. Dla pobocznej kolei do Bielska dostateczna jest kolej konna, jeżeliby rzeczona dyrekcya nieuznała za rzecz stósowniejszą użyć także i na tej pobocznej kolei siły parowej. W Oświęcimie ma być wybudowany wspólny dworzec kolei żelaznej. Szczegóły założenia równie jak służba w tym dworcu ustanowione będą osobną ugodą. Rzeczona dyrekcya odstępuje administracyi państwa bez osobnego wynagrodzenia przestrzeń kolei żelaznej z Marchegg aż do austryacko-węgierskiej, a względnie aż do teraźniejszej granicy południowo-wschodniej kolei państwa (dawniej centralnej kolei węgierskiej) z przyłączeniem połowy mostu na rzece March. Ta przestrzeń kolei żelaznej będąca dotychczas własnością towarzystwa akcyonaryuszów północnej kolei Cesarza Ferdynanda przechodzi zaraz po zawarciu tego kontraktu na własność administracyi państwa, a rzeczona dyrekcya obowiązuje się oddać ją zupełnie nieobciążoną administracyi państwa i przyjąć na siebie wszelką jakiegokolwiek rodzaju pretensyę trzeciej osoby względem tej przestrzeni kolei żelaznej. Rzeczona dyrekcya obowiązuje się oprócz tego wydać administracyi państwa wszystkie akta odnoszące się do budowy i nabycia gruntów tej przestrzeni, tudzież dokumenta potrzebne do intabulowania własności administracyi państwa na nabytych gruntach tej przestrzeni kolei żelaznej, jak dalece te dokumenta znajdują się w posiadaniu rzeczonej dyrekcyi. *(Lit. kor. austr.)*

(Wiadomości potoczne z Wiédnia.)

Wiédeń, 4. czerwca. Ogłoszone teraz urzędownie przyszłe ożenienie się J. królewicz. M. księcia Brabantu z Arcyksiężniczką Maryą Henryettą Anną, odbędzie się według doniesień dziennika *Soldatfr.* we Wiédniu przez prokuracyę, przyczem księcia Brabantu zastąpi jeden z austryackich Arcyksiążąt. Uroczystość ta przypadnie zapewne w pierwszej połowie sierpnia.

— Przybył tu hrabia *Karnicki*, c. k. poseł przy federacyi szwajcarskiej.

— Wytoczony pewien proces cywilny rozstrzygnięto w ten sposób, że wszystkie wyroby ze śrebra powinny być 13tej lub 15 próby, i że umowy względem użycia do podobnych wyrobów śrebra innej jak 13 lub 15tej próby są nieważne. *(W. Ll.)*

(Kurs wiédeński z 8. czerwca.)

Obligacye długu państwa 5% $94^3/_{16}$; $4^1/_2$% $84^3/_{16}$; 4% $75^3/_8$; 4% z r. 1850. —; wylosowane 3% — ; $2^1/_2$% —. Losy z r. 1834 133; z r. 1839 —. Wiéd. miejsko bank. —. Akcye bankowe 1427. Akcye kolei półn. $2242^1/_2$. Glognickiej kolei żelaznej 810. Odenburgskie $125^1/_2$. Budwejskie —. Dunajskiej żeglugi parowej —. Lloyd. —. Galic. l. z. w Wiédniu —.

Ameryka.

(Wiadomości z Jamajki.)

Kingston, 12. maja. Wyspa ta znajduje się teraz prawie bez prawodawstwa i bez ustawy, to jest bez ustawy o podatkach. Ponieważ izba wyższa *(Board of Conucil)* odrzuciła powtórnie bil względem redukcyi płacy izby niższej *(Assembly)*, powzięła ta ostatnia 4. maja uchwałę, że przy bezwzględnej obojętności izby wyższej w sprawach kolonii, nie może się z zaufaniem poświęcać zawodowi prawodawstwa, i że własny szacunek, równie jak poważanie dla praw ludu nakazuje jej przerwać dalsze stosunki urzędowania z *Hon Board of Coincil*. Na mocy tej rezolucyi odroczył gubernator obydwie izby po dzień 17. maja. W Kingston grasuje mocno żółta febra. *(Wien. Ztg.)*

Anglia.

(Nowiny Dworu. — Rozprawy w parlamencie.)

Londyn, 1. czerwca. J M. królowa i książę Albert wraz z dwoma najstarszemi księżniczkami złożyli familii Orleańskiej wizytę w Claremont. Książę Genuy przybył tu wczoraj wieczór z Paryża, a dzisiaj o godzinie 3ciej po południu miał posłuchanie u królowej.

Hrabia Carlisle przedłożył przedwczoraj w *Izbie wyższej* petycyę z Jamajki przeciw handlowi niewolnikami na wyspie Kubie prowadzonemu, i zapytał, czyliby nie wypadało podobnych handlarzy pochwyconych przez statki angielskie odsełać do któregokolwiek portu wolnego dla skondemnowania. Lord *Clarendon* ubolewał wielce, że rząd nie może w tej mierze postąpić sobie według życzenia swego, zwłaszcza, że zobowiązał się traktatem odstawiać takie okręta do Hawany lub Sierra-Leone, a to według tego, który z tych dwóch portów bliżej położony od miejsca pochwycenia okrętu; zresztą spodziewa się, że rząd hiszpański uwzględni słuszne przedstawienia Anglii, a wkońcu zapewnia, że admirał angielski w Indyach zachodnich przykłada się jak najusilniej do przytłumienia tego niegodziwego handlu niewolnikami.

Na wczorajszem posiedzeniu *Izby wyższej* zaproponował lord *Lyndhurst* drugie odczytanie przedłożonego bilu względem zmiany przysięgi parlamentarnej. Chce on właściwie ażeby wypuszczono z przysięgi te miejsca, które w teraźniejszym czasie nietylko na nic się przydać nie mogą, lecz nadto są także i niedorzeczne. Mimo to jednak powstawał lord *Derby* przeciw wszelkiej zmianie w tej mierze i radził, ażeby wstrzymać się z nią przynajmniej aż do przyszłego roku. Przyzwolono wszakże na wtóre odczytanie bilu pomienionego.

W *Izbie niższej* odrzucono 260 głosami przeciw 98 propozycyę p. G. H. Moore względem mianowania komisyi dla obliczenia przychodów kościoła anglikańskiego w Irlandyi, tudzież dla ścisłego rozpoznania, coby też z tych dochodów dało się obrócić na poratowanie ludności iryjskiej. Lord *John Russell* oparł się stanowczo tej propozycyi. *(Pr. Ztg.)*

(Wiadomości bieżące z Londynu.)

Londyn, 1go czerwca. Na dzisiejszej giełdzie rozeszła się pogłoska, że admirał C. Napier mianowany został komandorem angielskiej eskadry na morzu śródziemnem. Zapewniano także, że nadeszły wiadomości z Malty z dnia 27. z. m. z doniesieniem, że tamtejsza eskadra składająca się początkowo tylko z pięciu okrętów wzmocniona została o dwa okręta. Do Devonport miał oprócz tego nadejść z Londynu rozkaz, ażeby niezwłocznie jeszcze jeden okręt liniowy i dwie fregaty ztamtąd odpłynęły na morze śródziemne. Pomimo to niesądzą, ażeby przyjść miało do kroków nieprzyjacielskich. *(Pr. Ztg.)*

Francya.

(Wiadomości z Konstantynopola w Monitorze ogłoszone. — Senat. — Rozporządzenie prefekta departamentu Aude.)

Paryż, 2. czerwca. „*Moniteur*" ogłasza w półurzędowej części wiadomości z Konstantynopola aż do 19. maja. Te wiadomości nie zawierają wprawdzie nowych faktów, ale podają przecież niektóre zajmujące szczegóły o ostatnich wypadkach. Wyjmujemy z korespondencyi Monitora następujące doniesienia: Dywan postanowił wydać notę, w której żądaniom Rosyi w najgrzeczniejszej formie odmówiono. Reszyd Basza udał się dnia 17. do księcia Menżykowa,

ażeby go naprzód uwiadomić o treści tej noty. Przyzwolono w tej nocie Rosyi wybudowanie klasztoru, kościoła i szpitalu w Jeruzolimie, i oprócz tego zapewniono dla pielgrzymów rosyjskich wszystkie przywileje, jakie przyznano innym narodom. Co do status quo w Jeruzolimie chciała się Porta zobowiązać, nie przedsiębrać tam żadnych zmian bez poprzedniego zawiadomienia Rosyi i Francyi. Nota zawierała także deklaracyę, że Porta ma zamiar przyzwolić większe swobody kościołowi greckiemu. Wszystkie usiłowania Reszyd Baszy były daremne. Nie czekając na doręczenie samej noty przesłał książę Menżyków nową notę do Porty, w której oświadczył, że misya jego skończona, a on widzi się zmuszonym zabrać ze sobą wszystkich urzędników rosyjskiej ambasady. W tej nocie powiedziano oraz, że wszelka zmiana w Status quo uważana będzie za nadwerężenie istniejących traktatów, coby zniewoliło Cesarza Mikołaja, użyć środków ostatecznych, jakich dotychczas używać nie chciał. Książę oznajmił także w tej nocie Porcie, że kanclerz rosyjskiej legacyi tymczasowo trudnić się będzie jeszcze sprawami handlu i żeglugi, i czuwać nad interesami poddanych rosyjskich. Pomimo oddania tego dokumentu posłał Reszyd Basza powyżej wspomnioną notę do księcia Menżykowa, ale w osobnej i poufnej formie. Rosyjski ambasador odpowiedział nato w taki sam sposób: że ubolewa nad postanowieniem Porty, która w tak ważnym wypadku usłuchała cudzej rady. Zarazem wyraził nadzieję, że rząd turecki „poweźmie mądrzejszą decyzyę, któraby się lepiej zgadzała z przyjaźnemi zamiarami cesarza Mikołaja." Korespondencya dodaje, że lord Redcliff często miewał konferencye z radzcami Sułtana, i według wszelkiego prawdopodobieństwa wpływał na ostatnie decyzye Porty.

Senat przyjął na wczorajszem posiedzeniu kilka ustaw wotowanych przez Ciało prawodawcze, między innemi ustawę względem pensyi cywilnych. Jutro odbędzie się znowu posiedzenie Senatu.

Prefekt departamentu Aude wydał teraz także rozporządzenie względem święcenia niedzieli. W niedziele i święta nie wolno odtąd pracować około budowli publicznych: wystawy przed sklepami muszą być pozamykane, a osoby prywatne, które w niedzielę każą robić przy swoich budowlach, nie dostaną upoważnienia do składania materyału budowniczego na ulicę. *(P. Z.)*

Włochy.

(Samozwaniec Altieri. — Monte Pincio.)

Rzym, 21. maja. Osławiony oszust, który przed dwoma laty w podróży przez Niemce, Węgry i Polskę pod nazwiskiem księcia Alessandro Clementi *Altieri* w przybranej godności Monsignora duchownej kuryi rzymskiej tyle biskupów oszukał, został zaraz po swojej aresztacyi w Austryi wydany do Rzymu, a ztąd odwieziono go do twierdzy Leo do owego więzienia, w którem podobny oszust przeszłego wieku hrabia Cagliostro zakończył życie. Samozwańca Altieri przywieziono przed kilkoma miesiącami znowu do Rzymu, gdzie dla zakończenia wytoczonego przeciw niemu procesu obecność jego była potrzebna. Ponieważ więzienie inkwizycyjne zawsze jeszcze zajęte przez Francuzów, zamknięto go przeto w Carceri nuovi. Miasto trybunału St. Uffizio polecono kryminalnej kongregacyi jeneralnego wikaryatu ukończenie procesu. Z artykułów oskarżenia równie jak z zeznań obżałowanego okazuje się, że główną jego zbrodnią było nadużycie władzy duchownej. Nie należy on bowiem, jak potąd sądzono, do stanu duchownego, ale jest osobą świecką i nazywa się właściwie Luigi Stefano Giovanni Berrutti z Ceva w dyecezyi Mondovi (w Piemoncie). Pozwalał sobie jako apostolski delegat udzielać papieskie błogosławieństwo przy uroczystych funkcyach kościelnych, załatwiać rezerwowane sprawy sumienia z własnej mocy, dawać indulgencyę i t. p.

— 24. maja. Jedyne miejsce rozrywki, gdzie się mieszkańcy Rzymu niedaleko od miasta od wieków przechadzać mogli, wspaniała Villa Borghese przed Porta del Popolo, była pomimo wszelkich próźb i przedstawień, przed trzema laty przez właściciela zamknięta dla publiczności. Książę Borghese chciał przezto Rzymianów ukarać za bardzo znaczne szkody wyrządzone mu w jego willi podczas republiki, chociaż wina nie spada bynajmniej na Rzymianów, ale na żołdactwo Garribaldego. Tylko sześć godzin w tygodniu pozwala książę od niejakiego czasu wstęp do ogrodów. Ażeby Rzymianom ile możności wynagrodzić tę stratę, każe Senat nadzwyczajnie upiększać sztuką i naturą wzgórze Monte Pincio położone w mieście. Całe rozległe wzgórze leżące na północ od Villa Medici jest zamienione w najpiękniejsze ogrody. Ojciec święty darował na to kilka set najrzadszych plant i drzew exotycznych z ogrodów Watykanu i Kwirynału, mianowicie znaczną liczbę rozmaitych palm. *(P. Z.)*

Niemce.

(Rozporządzenie księcia panującego w Altenburgu.)

Altenburg, 31. maja. Dziennik „*Amts- und Nachrichtsblatt*" zawiera następującą publikacyę: Jego Mość panujący Książę wydał do ministeryum następujące rozporządzenie:

„Ponieważ dla poratowania mego zdrowia według zdania lekarzy potrzebuję na niejaki czas jak największej spokojności, więc postanowiłem, przewodnictwo na posiedzeniach tajnej rady i podpisywanie dekretów poruczyć aż do dalszego rozporządzenia, Memu kochanemu Synowi Jego Mości dziedzicznemu Księciu Ernestowi. Moje ministeryum ma się w tej mierze zastósować i podać to rozporządzenie Moje do wiadomości publicznej."

Rozmaite wiadomości.

— Dr. Malfatti w Hietzing koło Wiédnia przypisując chorobę kartofli osłabieniu w skutek izolowania tej amerykańskiej rośliny w Europie, doświadczał krzyżowania jej z innemi roślinami, jako to: z bulwą (helianthus tuberosus), georginią (dahlia variabilis), gdulą (cyclamen europaeum) i kardą (cardus hispanica). Uskutecznił to, sadząc krajane z oczkami kartofle ciasno z oczkami tych roślin stulone w jedną jamkę. Skutek był zadziwiający; gdy obok w zwykły sposób sadzone kartofle uległy zarazie; krzyżowane wydały plon obfity i owoc zdrowy, a nawet o wiele smaczniejszy. Ze względu na przemawiającą za tem powagę Dra Malfatti, komitet galic. Towarzystwa gosp. wzywa szanownych członków, ażeby doświadczenia te u siebie powtórzyć chcieli, a to tem śmieléj, że w najgorszym razie przynajmniej plon razem sadzonej rośliny koszta doświadczenia wynagrodzi; doniesień o rezultacie tych doświadczeń komitet z upragnieniem wyglądać będzie.

— P. F. G. *Rietsch* rządca dóbr czes. Rudolec w Morawji do hrabiego Razumowskiego należących wynalazł sposób wyrabiania ze słodu i chmielu takiej masy, która rozpuszczona w wodzie po przejściu fermentacyi daje doskonałe piwo; zaprawa tej masy, którą wynalazca nazwał *Zeilithoid* (Getreidestein) da się tak urządzić, że może wydawać rozmaite gatunki piwa, jako to: angielskie, porter, zwyczajne itd. Masa ta w paczkach szczelnie zamkniętych może być bardzo długo przechowana, nieulegając zepsuciu. Ważność tego wynalazku dla osad okrętowych, przy długich podrózach morskich, nie da się zaprzeczyć, lecz i dla gospodarzy może być ten wynalazek bardzo korzystnym, albowiem przechowanie zboża w taką masę przerobionego, będzie o wiele łatwiejsze; a przewóz jego o wiele tańszy. Próbki tej masy otrzymał Komitet galic. towarzystwa gosp. z Wiédnia od p. Prof. Steckera, sekretarza tamtejszego towarzystwa gospodarskiego.

— W Anglii powzięto plan zaprowadzenia regularnej komunikacyi pocztowej z Australią zapomocą indyjskiej poczty zamorskiej. Droga ta jest najkrótsza, a zwłaszcza do Melbourne obecnie najznakomitszego miasta Australii. Odległość z Southampton do Melbourn na Egipt i Indye wynosi mianowicie 12,000 mil; z Plymouth, z Melbourn na około przylądka (jak teraz okręta płyną) 13,220 mil, a z Southampton do Melbourne przez cieśninę Panama 13,000 mil. — Zaś pocztą zamorską liczą z Singapore do Southampton tylko 8036 mil, a do Melbourne 4000. Korzyści ruty indyjskiej są przeto widoczne, a gdy między Melbourne i Singapore regularnie tylko dwa parostatki w ruchu utrzymywano, miałaby Europa regularną komunikacyę pocztową z Australią stosunkowo mniejszym kosztem.

— *Siła opałowa rozmaitych gatunków drzewa.* Według robionych prób i opartego na nich obliczenia zachodzi między rozmaitemi gatunkami drzewa pod względem ich siły opałowej następujący stosunek: 100 sągów drzewa sosnowego mają tyle siły opałowej ile 59 sągów dębowego, 59 sągów osikowego, 63½ s. klonowego, 66½ s. brzozowego, 70 sągów bukowego, 89 sągów jodłowego, 91 sągów wierzbowego, 92 s. topolowego, a 107 sągów lipowego.

— Ogrody warzywne w okolicy Londynu, dostarczające żywności dla 2¼ mil. mieszkańców stolicy Anglii, zajmują w okręgu 15 mil ang. na około Londynu 200,000 „acres" ziemi, której płody pochłania targowica Londyńska. 10,000 łasztów rzepy, 100,000 worów grochu, 20,000,000 sztuk selerów, 40,000,000 główek kapusty i 100 beczek nasturcyi sprzedają co roku, na samym targu w Coventgarden.

— Egipska marynarka wojenna coraz więcej zbliża się do upadku, bo okręta jej butwieją na wodach w Ras-el Tin. Liczy obecnie 8 okrętów liniowych: „Masr (Cairo) o 134 działach, Akke (Acre) o 136, „Mehaltet", „Kebir", „Mansura", „Homs" i „Beylau" każde o 100, „Iskanderieh" (Aleksandria) o 96 i „Abukir" o 82 działach; następnie 8 fregat: „Bahire" o 62 działach, „Reschid" o 60, „Damiat" o 54, „Meftahi", „Gihad", „Giri-Gihad" i „Kafre-Scheich" każda o 50 działach.

— O wielkiem wzmaganiu się wychodźtwa z południowych Niemiec świadczą następujące data: W. księstwo Badeńskie liczyło

(Rozporządzenie ministeryalne względem więzień.)

Rudolstadt, 29. maja. Ministeryum zwróciło uwagę na stan więzień krajowych i wydało rozporządzenie, według którego względem postępowania z więźniami ma być zachowana różnica między indagacyjnymi i karnymi więźniami, a prócz tego przepisano jeszcze co następuje: Męzkich i żeńskich więźniów, równie jak więźniów indagacyjnych, którzy w tej samej zbrodni mieli udział, nie wolno w jednej izbie zamykać. Również przy budowaniu izb dla więźniów należy mieć wzgląd na wiek, stan i ukształcenie aresztantów, najszczególniej zaś na to, aby się niedorośli, młodzi aresztanci w złe towarzystwo nie dostali. — Tylko na rozkaz sądu można aresztanta okuć w kajdany, a to w sposób zdrowiu nieszkodliwy. W każdem więzieniu powinna się znajdować biblia, nowy testament albo jaka inna religijna nabożna książka. — Każdego aresztanta należy przymuszać do stósownego według jego zdolności i dotychczasowych stosunków zatrudnienia, i żadnemu niewolno odmówić religijnej rady ze strony kapłana jego wyznania, również należy się z każdym po ludzku obchodzić, ale oraz przestrzegać karności i porządku. — Co się tyczy osób, które dla lekkich przekroczeń (mianowicie za pojedynek) znajdują się w areszcie, można według zdania sądu odstąpić od istniejących przepisów, a w szczególności nie należy im zabraniać przyjmowania wizyt, czytania książek, równie jak używania materyałów do pisania. *(W. Z.)*

(Kurs giełdy frankfurtskiej z 4. czerwca.)

Medal austr. 5% $86^1/_2$; $4^1/_2$ $77^5/_8$. Akcye bank. 1580. Sardyńskie —. Hiszpańskie $43^1/_8$. Wiedeńskie $110^5/_8$. Losy z r. 1834 198. 1839 r. —.

(Kurs giełdy berlińskiej z 4. czerwca.)

Dobrowolna pożyczka 5% $101^3/_4$ p. $4^1/_2$% z r. 1850 $103^3/_4$. $4^1/_2$% z r. 1852 $103^1/_2$. Obligacye długu państwa $92^7/_8$. Akcye bank. $109^1/_4$ l. Pol. listy zastawne —; nowe $95^1/_2$; Pol. 500 l. $92^3/_4$; 300 l. —. Frydrychsdory $13^1/_{12}$. Inne złoto za 5 tal. $11^1/_8$. Austr. banknoty. —.

Dania.

(Wybory do izb ludu.)

Kopenhaga, 2. czerwca. Wybory do drugiej Izby (thingu) wypadły po większej części w myśl rządu. W Laaland i Falster, któreto obydwie wyspy wysełały potąd zawsze opozycyjnych deputowanych, wybrano teraz prokuratora Aagaard, redaktora Görgensen, asystenta Thellemann'a i posiadacza dóbr p. Olsen. Wszyscy nowo wybrani deputowani są z partyi ministeryalnej, gdy tymczasem nie utrzymał się żaden kandydat opozycyi. Z 26. deputowanych należących do „czterdziestu pięciu" rozwiązanego sejmu będzie zaledwie połowa wybrana. *(Pr. Ztg.)*

Turcya.

(O zajściach w Konstantynopolu.)

Konstantynopol, 23. maja. Jak już doniesiono z depeszy telegraficznej, wyjechał książę Menżykow dnia 21go po południu o godzinie 5tej z całym swoim orszakiem z Konstantynopola. W piśmie swojem do Porty, w którem donosi o zerwaniu stosunków dyplomatycznych, wspomina też, „że odmówienie ze strony rządu tureckiego wyraźnej gwarancyi wszystkich grecko-rosyjskiemu kościołowi w państwie tureckiem przyznanych prerogatyw zmusza rząd rosyjski do popierania całemi siłami celu tego w sposób inny; kancelaryę komercyalną, tudzież interesa poddanych rosyjskich poleca się Porcie z usilnością."

Wypadek ten sprawił głębokie wrażenie; handel zaczyna ustawać, kurs wekslowy znacznie się zachwiał, wiele majętnych do stanu kupieckiego należących familii greckich wybiera się z Konstantynopola do Odessy. Orły rosyjskie zdjęte 16. maja z hotelu poselstwa rosyjskiego, lecz potem znowu umieszczone uchylono dnia 22. napowrót. Również zdjęto i banderę rosyjską. Dnia jutrzejszego odjadą wszyscy urzędnicy poselstwa rosyjskiego z swojemi rodzinami, a w Konstantynopolu pozostanie tylko dyrektor kancelaryi handlowej, p. Pisani, pierwszy dragoman, p. Argyropulos i dyrektor poczty, p. F. Froding. Jeszcze dnia 20go zrana miał c. k. austr. poseł, p. Kletzl konferencyę w Bujukdere z księciem Menżykowem, a następnie konferencyę z ministrem spraw zewnętrznych Reszydem Baszą. Powszechnie jednak spodziewają się jeszcze spokojnego załatwienia kwestyi, i w tym samym też duchu wyraża się *Journal de Constantinople* w numerze swoim z 19. maja, który-to artykuł przytaczamy ze względem na jego półurzędowy charakter dosłownie:

„Należałoby ze wszechmiar sądzić, że po załatwieniu spornych punktów kwestyi względem miejsc świętych, nie zajdzie już żadna inna kwestya, mogąca podać w wątpliwość dobre porozumienie między w. Porta i Rosyą, dawną jej przyjaciółką i sprzymierzoną. — Z wielkiem jednak ubolewaniem musimy teraz oznajmić, że stało się inaczej mimo dobrych chęci rządu cesarskiego, okazanych w tej mierze dla zaspokojenia życzeń powszechnych. Książę Menżykow, nadzwyczajny poseł rosyjski, zażądał po załatwieniu kwestyi pomienionej ultimatem traktatu względem utrzymania swobód i przywilejów kościoła greckiego, nienaruszonych już od lat 400 i nadanych dobrowolnie ze strony rządu cesarskiego: w. Porta widziała się przeto zmuszoną po sześciu naradach ministeryalnych (z których dwie ostatnie odbyły się w obecności wszystkich dygnitarzy tak w czynnej służbie zostających jako też i nieczynnych), oprzeć się żądaniom księcia Menżykowa tak ze względem na godność korony jako też i z uwagi na traktat z roku 1849 podpisany ze strony

---

w r. 1846: 1,376,486 mieszkańców, w r. 1852 tylko 1,356,934, a więc mniej o 10,500. W Palatynacie bawarskim zmniejszyła się liczba mieszkańców od roku 1849 o 3000. W Hessen-Darmstadt pomnożyła się liczba mieszkańców od roku 1846 do 1852 tylko o 1600, podczas gdy dawniej wynosiło przybywanie ludności rocznie w przecięciu 1pct.

W Turcyi istnieje jak wiadomo, sekta Derwiszów, którzy podług obrządków swoich dzielą się na tańczących, wyjących, katujących ciało, działających cuda itp. Członkowie ostatnich oddziałów wkładają do ust gorejące węgle, przebijają sobie policzki ostremi grotami, biorą w ręce rozpalone żelazo itp. Najnadzwyczajniejszą zaś ze wszystkich ich produkcyi jest następująca: Jeden Derwisz kładzie się całkiem na ziemi, a siedmiu innych stoją dokoła niego trzymając się za ręce. Po chwili, w ciągu której Szeik (najstarszy derwisz) śród głośnych krzyków wywołuje duchów, podnosi się leżący i zostaje wisieć w powietrzu w wysokości 2 stóp po nad ziemię bez najmniejszej podpory i to tak długo, jak Szeikowi się podoba.

Środek przeciw mszycom roślinnym. Pewien ogrodnik we Francyi zrobił doświadczenie, że mszyce roślinne i tympodobne robactwo niemogą szkodzić roślinom ogrodowym posypanym *proszkiem węglanym.*

— Potomek wschodnio-rzymskiego Cesarza, książę Komnenos, bawiący obecnie w Londynie, którego rodzina po zajęciu Konstantynopola aż do roku 1562 w Trebizondzie panowała, zkąd po detronizacyi udała się do Korsyki, występuje jako pretendent do mającego się przywrócić (jego zdaniem) tronu Cesarstwa chrześciańskiego w Konstantynopolu. Ojciec tego pretendenta, Demetrios Komnenos, uznany za panowania króla Ludwika XVI. aktem parlamentu z r. 1782 rzeczywistym potomkiem Cesarzów Trebizondy itd., służył po wybuchu rewolucyi francuskiej w armii księcia Condeusza. W roku 1802 otrzymał od pierwszego konzula Bonapartego pensyę w sumie 4000 franków, pobierał ją bez przerwy podczas restauracyi, został później marszałkiem i kawalerem orderu Ludwika i umarł w r. 1821 w 71. roku życia. W pamiętnikach księżny Abrantes wspomniano kilka razy o tej familii.

. — *Rozciągające się czapki.* Taka czapka przydać się może na każdą głowę. U zwykłych czapek sukiennych z daszkiem wszywa się po obydwóch bokach klinek z tkaniny elastycznej z kauczuku wulkanizowanego, a za pomocą tego przyrządu naciąga się brzeg czapki według potrzeby. Dla zakrycia tej wstawki można umieścić z boku klapki schodzące się u przodu. U innych znów czapek daje się wstawki z tyłu.

Klej surowy z odkrawków skórek owczych. Odkrawki z skórek owczych moczy się najprzód w bardzo mocnej wodzie wapiennej i jak może być najstarszej, a to przez całe dwa miesiące. Następnie wypłukuje się je w czystej wodzie i znów moczy przez 8 dni w świeżej wodzie wapiennej, bardzo rozpuszczonej. Dalej kładzie się znów do czystej wody i moczy przez dni 4, codzień świeża nalewając. — Wkońcu spłukuje się do reszty cząstki wapienne, jakie się jeszcze znachodzić mogą. Taki klej zwą czystym czyli szybowym klejem *(colle franche* lub *brochette)*, i sprzedaje za każde 100 kilogramów po 40 franków. Preparują go szczególnie białoskórnicy, fabrykanci pergaminów i wszyscy rękodzielnicy wyprawujący skóry na biało.

Zasuszanie grochu, fasoli, owoców itp. Chcąc groch i fasolę tak zasuszyć, ażeby po zgotowaniu miały smak i miękkość młodego grochu i fasoli, obiera się owoce te — pokąd jeszcze są młode i miękkie z łupinek, gotuje przez ciąg jednej minuty w wodzie wrzącej, a potem kładzie do zimnej wody. Następnie się je osusza rozścielając na płótnie wyciągniętem na ramach, gdzie kilka godzin pozostać mają. Dalej wsadza się owoce na lasach papierem wyścielonych do pieca miernie opalonego. Kiedy już przyjęły temperaturę ciepła równą ciepłu czeluści, wystawia się je z pieca na przeciąg powietrza tak długo, aż pokąd nieostygną; ogrzewa się w piecu powtórnie i znów ostudza, a to tak często, pokąd nie stwardnieją zupełnie, przyczem jednak niepowinny się kruszyć lub pękać. — Wtenczas dopiero sypie się do flaszek suchych z dodaniem kistki cząbru, i dobrze zatyka. Przed użyciem należy owoce tak przyrządzone wymoczyć wprzód przez kilka godzin w letniej wodzie. Powyższe postępowanie z grochem i fasolą można też zastósować i do zasuszenia innych owoców, a mianowicie śliwek, wiszni, moreli, jabłek, gruszek itp.

pięciu wielkich mocarstw gwarantujących niepodległość państwa tureckiego. — Spodziewamy się jednak, że szczere i pojednawcze zamiary rządu cesarskiego, zajmującego się już oddawna środkami coraz większego jeszcze utrwalenia pomyślności i spokoju wszystkich mieszkańców chrześciańskich w Turcyi, i o których dopełnieniu zapewniła już w. Porta tak księcia Menżykowa jako też i reprezentantów reszty wielkich mocarstw — spodziewamy się więc, że zamiary rządu cesarskiego ocenione będą ze strony JM. Cesarza Rosyi z tą lojalnością i trafnością, jakie w tak wysokim stopniu Monarchę tego wyszczególniają, i że stosunki obu dworów nie ucierpią bynajmniej na decyzyi uzasadnionej na najgłówniejszych prawach JM. Sułtana i najważniejszych interesach krajowych.

Upewniają, że po tej dnia wczorajszego stanowczo zapadłej i za konieczną uważanej decyzyi, wyjechać ma książę Menżykow dnia jutrzejszego z całem poselstwem z Konstantynopola. Wielce nad tem ubolewać należy, że książę Menżykow, który przed upływem pięciudniowego terminu dla mającej nastąpić stanowczej odpowiedzi ces. rządowi rosyjskiemu, oznajmił wczoraj po południu ostatnią notą zerwanie stosunków dyplomatycznych pomiędzy obydwoma państwami — nie czekając na odpowiedź wygotowaną na termin żądany. Byłby się bowiem dostatecznie z niej przekonał, że Porta postanowiła niezmiennie uczynić zadość na mocy zwierzchniczej władzy swojej nietylko interesom kościoła greckiego, lecz również i wszystkich innych gmin chrześciańskich, coby go zapewne od pomienionego zerwania stosunków było wstrzymało."

Dziennik pomieniony robi dalej uwagę, że między ministrem spraw zewnętrznych, wielkim wezyrem, lordem Stratford Redcliffe i p. de la Cour odbywają się ciągle konferencye dyplomatyczne.

— Gazeta Tryestyńska pisze: Rząd turecki usiłuje wszelkiemi sposoby uspokoić umysły. Wydano rozkaz, ażeby bank natychmiast rozpoczął działalność swoją, a Sułtan kazał każdemu z dyrektorów banku wręczyć kosztowną tabakierę w dowód łaski swej cesarskiej.

Według dalszych doniesień Gazety Tryestyńskiej zdaje się Porta przysposabiać na wszelki wypadek, i zbroić do wojny. Donoszą zresztą, że pod naczelnictwem Mehmeta Alego mianowano trzech komendantów dla Rumelii i Serbii, a trzech dla innych prowincyi, tudzież że Egiptu myślą 40,000 żołnierza wyprawić do Syryi, znajdujące się w małej Azyi wojska posunąć ku granicom rosyjskim, a w Turcyi europejskiej nakazać znaczny pobór rekrutów. Trzydziestu najbogatszych baszów i bejów zobowiązało się własnym kosztem uzbroić oddziały ochotników. Ulemowie zgłosili się pod przewodnictwem naczelnika swego u sułtana i oświadczyli, że zaraz na pierwsze hasło dostawią z pośród siebie 80,000 młodych i do boju zdatnych wojowników. Z Arabii i Persyi przybywają deputacye z adresami i oświadczeniami tego samego rodzaju.

Z Sutari donoszą z 22go, że Omer Basza otrzymał rozkaz wyruszenia z większą częścią wojsk swoich z tego miasta. Był on już z pożegnaniem u konzulów, i upewniał, że 25go uda się najprzód do Monastyru w Bitolii. W Paszaliku pozostaną tylko 3 bataliony piesze, a mianowicie jeden w Skutari, drugi w Podgorizza, trzeci zaś w Antivari.

Z Canea donoszą z 21go: Turecka dywizya okrętowa stojąca przy wybrzeżach albańskich otrzymała rozkaz (dnia 14go kuryerem do Canea przywieziony) wyruszenia natychmiast do Konstantynopola. Zaraz po otrzymaniu pomienionego rozkazu przydano dywizyi tej paropływy „Eregli" i „Bahri" do holowania, z których pierwszy po odbyciu żeglugi do Cyklad wrócił tu z powrotem, i jak dawniej pozostawiony do dyspozycyi rządu tureckiego. *(A. B. W. Z.)*

Persya.

(Wazale państwa perskiego. — Mianowanie.)

„*Rządowa Gazeta*" z dnia 31. marca i 7. kwietnia b. r. donosi: Władzca Sistanu, Sarda Ali Chan, który od niejakiego czasu ogłosił się wazalem perskiego państwa, przyjął z wielkiemi honorami przywiezioną mu od pogranicznych wodzów Emira Alam z Khain i Hassana Chan z Dżalitwand, perskiemi herbami ozdobioną chorągiew, i kazał ją wywiesić na zamku swojej rezydencyi. Przy tej sposobności oddał także Emirowi Alam Chanowi swego syna wraz z synami dwóch magnatów z Sistanu, Mohammeda Chana i Ibrahima Chana w zakład dotrzymania swoich obowiązków wazala. Za jego przykładem przesłał także władzca z Marko, Chalifa Abdorrahman swego syna wraz z 50 naczelnikami szczepu księciu gubernatorowi Chorassanu, z oświadczeniem swej uległości i z prożbą, ażeby książę mianował i przysłał do Marko własnego namiestnika; jakoż książę postanowił tej prożbie zadość uczynić.

Z prowincyi donoszą o wielkich festynach, jakie wyprawiali namiestnicy na cześć proklamowania księcia Moajjen Eddoula następcą tronu. Mohammeda Hassan Big, syna po zmarłym perskim sprawującym interesa w Konstantynopolu, dodał perski rząd do pomocy nowo mianowanemu sprawującemu interesa w Konstantynopolu Hadszy Mirza Ahmad Chanowi. *(W. Z.)*

Doniesienia z ostatniej poczty.

Wiedeń, 6. czerwca. Jego c. k. Apostolska Mość raczył przedwczoraj dnia 4. czerwca przenieść się na mieszkanie letnie do zamku w Schönbrunn.

— Dzisiaj przed południem odbyła się najprzewieleb. kapituła metropolitalna w Ołomuńcu conclave, na którem według doniesienia telegraficznego od c. k. komisarza wyborowego ministra hrabi Thun do Jego c. k. Apostolskiej Mości obrano kanonika wspomnionej kapituły metropolitalnej Fryderyka hrabię Fürstenberg Arcybiskupem Ołomunieckim.

Frankfurt, 5. czerwca. Według „*Postzeitung*" ma usunięcie badeńskiego ministra *Marschall* ułatwić rozwiązanie kwestyi kościoła katolickiego. *(L. k. a.)*

Wiadomości handlowe.

(Ceny targowe lwowskie.)

Lwów, 8. czerwca. Na naszym dzisiejszym targu sprzedawano korzec pszenicy po 18r.51k., żyta 15r.40k., jęczmienia 12r. 36k., owsa 8r.53k., hreczki 12r.9k., kartofli 9r.48k. Cetnar siana kosztował 1r.44k., okłotów 1r.12k. Za sąg drzewa bukowego płacono 24r., dębowego 22r.30k., sosnowego 21r. w. w. — Ceny drobiazgowej sprzedaży bez odmiany.

(Ceny targowe w obwodzie Żółkiewskim.)

Żółkiew, 3. czerwca. W drugiej połowie maja płacono na targach w Bełzie, Krystynopolu, Rawie, Lubaczowie i Żółkwi w przecięciu za korzec pszenicy 8r.—7r.48k.—8r.36k.—10r.—8r.; żyta 6r.—6r.—6r.30k.—7r.36k.—6r.24k.; jęczmienia 5r.2k.—5r.—5r.36k.—6r.24k.—5r.54k.; owsa 4r.—4r.—3r.27k.—5r.24k.—3r.42k.; hreczki 5r.—5r.—5r.42k.—0—5r.48k.; kartofli 1r.12k.—2r.30k.—3r.—3r. 36k.—3r.12k. Cetnar siana kosztował 1r.30k.—0—1r.2k.—1r.24k.—1r.4k.; wełny w Rawie 8r.40. Sąg drzewa twardego 4r.45k.—3r.30k.—6r.—6r.—7r.48k., miekiego 4r.—3r.12.—4r.48k.—5r.—6r. 12k. Funt mięsa wołowego sprzedawano po $3^3/_5$k.—$3^1/_5$k.—4k.—$4^2/_5$k.—$4^2/_5$k. i garniec okowity po 1r.—58k.—1r.3k.—1r.30k.—1r.25k. mon. konw.

Kurs lwowski.

Dnia 8. czerwca.		gotówką		towarem	
		złr.	kr.	złr.	kr.
Dukat holenderski	m. k.	5	1	5	4
Dukat cesarski	„ „	5	5	5	8
Półimperyał zł. rosyjski	„ „	8	50	8	53
Rubel śrebrny rosyjski	„ „	1	$42^1/_2$	1	$43^1/_2$
Talar pruski	„ „	1	35	1	36
Polski kurant i pięciozłotówka . . .	„ „	1	16	1	17
Galicyjskie listy zastawne za 100 złr. .	„ „	92	—	92	18

Kurs listów zastawnych w gal. stan. Instytucie kredytowym.

Dnia 8. czerwca 1853.		złr.	kr.
Kupiono prócz kuponów 100 po	m. k.	—	—
Przedano „ „ 100 po	„ „	—	—
Dawano „ „ za 100	„ „	91	55
Żądano „ „ za 100	„ „	92	25

(Kurs wekslowy wiedeński z 8. czerwca.)

Amsterdam l. 2. m. —. Augsburg $108^3/_8$ l. uso. Frankfurt $107^5/_8$ l. 2. m. Genua — p. 2. m. Hamburg 160 l. 2. m. Liwurna 109 p. 2. m. Londyn 10.42. l. 3. m. Medyolan $108^3/_8$. Marsylia $128^3/_8$ l. Paryż $128^3/_8$ l. Bukareszt —. Konstantynopol —. Agio duk. ces. —. Pożyczka z r. 1851 5% lit. A. —. lit. B. —. Lomb. 100. Pożyczka z roku 1852 $94^5/_{16}$. Oblig. indemn. —.

(Kurs pienieżny na gieldzie wied. d. 6. czerwca o pół. do 2. popołudniu.)

Ces. dukatów stęplowanych agio $15^1/_2$. Ces. dukatów obrączkowych agio 15. Ros. imperyały 8.46. Srebra agio $8^1/_2$. gotówką.

Przyjechali do Lwowa.

Dnia 8. czerwca.

Hr. Dzieduszycki Włodzimierz, z Poturzycy. — Hr. Krosnowski Wincenty, z Zagrobeli. — Hr. Parys Adam, z Siedlisk. — PP. Batowski Antoni, z Krakowa. — Dąbrowski Wiktor, z Leszczeniec. — Głogowski Artur, z Bojańca. — Jasiński Franciszek, z Zahajpola. — Turkuł Tadeusz, z Obodówki. — Dobrowolski, c. k. podpułkownik, z Krakowa.

Wyjechali ze Lwowa.

Dnia 8. czerwca.

JX. biskup Pukalski Józef, do Tarnowa. — Baron Rüstel, c. k. major, do Krakowa. — PP. Puffer Józef, c. k. jenerał-major, do Stanisławowa. — Maschek Karol, c. k. radzca gubernialny, do Krakowa.

Spostrzeżenia meteorologiczne we Lwowie.

Dnia 8. czerwca.

Pora	Barometr w mierze wiéd. sprowadzony do 0° Reaum.	Stopień ciepła według Reaum.	Sredni stan temperatury do g. 6 zr.	Kierunek i siła wiatru	Stan atmosfery
	″ ‴ ‴′				
6 god. zran.	27 11 54	+ 13°	+ 22°	południowy₀	pochm. i ⊙
2 god. pop.	27 11 77	+ 21°	+ 8°	wschod.₁	pochm. i ⊙
10 god. wie.	28 0 70	+ 12,5°		cicho	„ błyskawicy

T E A T R.

Dziś: Opera niem.: „**Fra Diavolo.**"
Jutro: komedya polska: „**Wujaszek całego świata.**"
W sobotę: Na dochód JP. Alojzego Schurz: Przedst. niem.: „**Der Diamant des Geisterkönigs.**"

Główny Redaktor ***M. Szrzeniawa Sartyni.*** *Z c. k. galic. drukarni rządowej.*